

Mustafa Kemal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi
Mustafa Kemal University Journal of the Faculty of Education
Yıl/Year: 2024 ♦ Cilt/Volume: 8 ♦ Sayı/Issue: 13, s. 30-49

GAZETE HABERLERİ TEMELİNDE MÜLTECİ ÖĞRENCİLERİN SORUNLARI

Hülya KAÇAR ÖZKAN (Bil.Uzmanı)

Ege Üniversitesi, hulyaozkan0110@gmail.com

Orcid: 0009-0006-3139-5967

Prof.Dr.Erdal TOPRAKÇI

Ege Üniversitesi, erdaltoprakci@gmail.com

Orcid: 0000-0001-9552-9094

Özet

Türkiye, yoğun mülteci akınına uğrayan bir ülke olması sebebiyle oluşan sorunlarla baş etmeye çalışmaktadır. Bu sorunlar arasında en önemli ve karmaşık olanı, mülteci öğrencilerle ilgili olanlardır. Bu araştırmanın amacı, gazete haberleri temelinde mülteci öğrencilerin sorunlarının neler olduğu ile yıllara göre nasıl bir dağılım gösterdiğini ortaya koymaktır. Çalışma nitel bir araştırma olup durum deseni temelinde belge incelemesi yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Buna göre, Türkiye’de yaşayan mülteci öğrencilerin sorunlarının neler olduğu durumu gazete haberleri şeklindeki belgelerin incelenmesi yöntemiyle anlaşılmasına çalışılmıştır. Bunun için beş medya/basın kuruluşunun internet sitelerindeki haberler çalışmanın materyali olarak seçilmiştir. Söz konusu gazetelerde 147 haber araştırma kapsamına alınmıştır. Toplanan veriler hem betimsel hem de içerik analizine tabi tutulmuştur. Geçerlik ve güvenilirlik koşullarına ve etiğe dikkat edilmiştir. Araştırma ile tespit edilen en önemli sonuçlarından biri mülteci öğrencilerin sorunlarının daha çok eğitsel olduğu anlaşılmıştır. Öte yandan bir başka tespitte onların, eğitselin yanında eğitseli de çok etkileyen dilsel, toplumsal, duygusal ve ailesel sorunlarının da olduğudur. Buna göre en başta politika yapıcıların söz konusu sorunları çözmek için politikalar üretmesi gerekmektedir. Öte yandan eğitim yöneticisinden, öğretmen, diğer personel ve diğer öğrencilere kadar herkesin eğitimden geçmeleri önerilebilir. Ayrıca araştırmacıların gazete haberleri ölçütünde başka ülkelerin mülteci öğrencilerinin sorunlarını araştırmaları alanyazının genişlemesine katkı sağlayabilir.

Anahtar Kelimeler: Eğitsel sorunlar, Göçmen öğrenci, Mülteci öğrenci, Çok kültürlü eğitim

PROBLEMS OF REFUGEE STUDENTS ON THE BASIS OF NEWSPAPER NEWS

Abstract

Turkey is trying to cope with the problems arising from the intensive influx of refugees. The most important and complex of these problems are those related to refugee students. The aim of this study is to reveal what the problems of refugee students are based on newspaper news and how they are distributed according to years. The study is qualitative research and was conducted with document analysis method based on case design. Accordingly, the problems of refugee students living in Turkey were tried to be understood by analyzing the documents in the form of newspaper news. For this purpose, the news on the websites of five media/press organizations were selected as the material of the study. In the mentioned newspapers, 147 news items were included in the scope of the study. The collected data were subjected to both descriptive and content analysis. Attention was paid to validity and reliability conditions and ethics. One of the most important points identified in this research is that the problems of refugee students are mostly educational. On the other hand, another finding is that they also have linguistic, social, emotional and familial problems that affect education as well as education. Accordingly, policy makers should produce policies as the most important step to solve these problems. On the other hand, it can be suggested that everyone from educational administrators to teachers, other staff and students should undergo training. In addition, researchers' research on the problems of refugee students in other countries based on newspaper news can contribute to the expansion of the literature.

Key Words: Educational problems, Migrant student, Refugee student, Multicultural education

Giriş

Göç, bireylerin ya da toplulukların ekonomik, toplumsal ve siyasal sebeplerle yaşam alanlarını değiştirmeleri olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2020). Göç, sadece coğrafi bir değişiklik değil, aynı zamanda ekonomik, sosyal ve siyasal dinamikleri de içeren karmaşık bir olgudur. İnsanlar, daha iyi bir yaşam standardı, güvenlik, iş olanakları veya diğer fırsatlar için yeni yerlere taşınabilirler. Bu nedenle, göç olgusu, kültürel etkileşimleri, demografik değişiklikleri ve ekonomik yapıları etkileyen önemli bir faktördür. Göç hareketlerinin kısmen irade dışı gerçekleşen kısmı mültecilik olarak isimlendirilebilir. Mültecilik, tarihsel olarak dünyayı küresel ölçekte etkileyen zorlu bir sorun olarak kabul edilmektedir. Her yıl, dünya genelinde savaşlar, doğal afetler, iç çatışmalar, isyanlar, insan hakları ihlalleri, baskıcı rejimler, yoksulluk ve çeşitli siyasal, ekonomik ve sosyal olaylar nedeniyle yüz binlerce insan, ülkelerini terk ederek mülteci durumuna düşmektedir (UNHCR, 2022). Türk Dil Kurumu (2019) tanımına göre, "mülteci" terimi Arapça kökenlidir ve Türkçe karşılığı "sığınmacı" olarak ifade edilir. Sığınmacı ise başka bir ülkeye veya yere sığınmış olan kişi, sığınık, mülteci ya da yabancı bir ülkede iltica etmeden önce belirli bir süre kalan kimse olarak tanımlanmıştır. Birleşmiş Milletler Mülteci Yüksek Komiserliği (BMMYK), mülteci terimini, kendi ülkelerinde zulme uğrayan, çatışma, şiddet veya kamu düzeninin ciddi şekilde bozulması nedeniyle uluslararası korumaya ihtiyaç duyan ve bu sebeple ülkelerine dönemeyen bireyler olarak açıklamaktadır (BMMYK, 2018).

Türkiye uluslararası göç trafiğinde ve jeopolitik bir kavşak noktasında bulunması ve çevre ülkelerdeki siyasal, ekonomik ve diğer nedenlere bağlı olarak yaşanan karışıklıklar ve çatışma nedeniyle düzensiz göçlerin başlıca hedefi haline gelmiştir (İç Duygu ve Aksel, 2012). Son yıllarda, komşu ülkelerde yaşanan siyasal istikrarsızlık nedeniyle Türkiye, hiç olmadığı bir biçimde göç almaktadır. Suriye, Irak, İran ve Afganistan'daki iç karışıklıklar, bu ülkelerden Türkiye'ye ve Avrupa'ya yoğun bir göç hareketine neden olmaktadır. Özellikle 2011 yılında başlayan iç savaştan kaçan Suriyeli mülteciler, kitlesel bir şekilde Türkiye'ye sığınmak zorunda kalmıştır bu da mülteci sorununu daha da artırmıştır. Türkiye'nin Suriyelilere yönelik göçmen politikası, savaşın başlangıcından itibaren açık kapı politikası olarak gelişmiştir. Suriye'deki savaşın beklenenden uzun sürmesi nedeniyle Türkiye'ye geçici olarak yerleşen mülteciler, kalıcı bir göçmen nüfusuna dönüşmüştür. Türkiye'nin içinde bulunduğu sosyo-ekonomik koşulları göz önüne aldığımızda, Suriyelilerle uzun vadeli bir arada yaşama, eğitim ve entegrasyon sürecinin koşulları üzerine yapılan çalışmalar çok önemlidir ve mülteci konularına dair daha kapsamlı araştırmaların yapılması zorunludur; çünkü bu göç, sadece mülteci öğrenciler değil, aynı zamanda Türkiye'nin farklı bölgelerinde yaşayan tüm bireyleri etkilemektedir. Bu sebeple güncel mülteci durumunu anlamak ve bu konuda daha fazla bilgi edinmek önemlidir.

Mülteci gerçeği çeşitli sorunları da beraberinde getirmektedir. Bu sorunlardan biri de mülteci ve sığınmacıların eğitim sorunlarıdır. Mülteciler ve geldikleri ülkeler açısından, en kritik ve güncel ihtiyaç ve haklardan biri, eğitim hakkıdır. Eğitim hakkı, uluslararası belgelerde güvence kapsamındadır. Birleşmiş Milletler (BM) İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 26. maddesi, BM Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi'nin 13. ve 14. maddeleri, BM Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 28. ve 29. maddeleri ile Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesindeki Ek 1 nolu Protokol'ün ikinci maddesi bu haklar teminatı kapsamında yer almaktadır (İnsan Hakları Yüksek Komiserliği Ofisi, OHCHR, 2012). Türkiye, uluslararası sözleşmeler gereğince yabancı uyruklu öğrenciler dâhil tüm çocuklara nitelikli eğitim sağlama yükümlülüğündedir. Ayrıca Türkiye'de yerleşik çocukların eğitimden mahrum kalması, hem insanlık için hem de Türk toplumu için önemli sorunlara neden olacaktır (Seydi, 2014). Türkiye'deki mülteci sayısı farklı gerekçeli açıklamalara binaen tam olarak bilinmemektedir. Ancak, bu durumdaki çocuk sayısı ne kadar olursa olsun, Toprakçı 'ya (2002) göre, eğitim çocukların aileden sonra sosyalleştiği yani topluma uyumun öğretildiği en önemli yerlerden biridir. Eğitim, çocuğun içinde yaşadığı toplumun ve dünyanın nitelikli bir üyesi haline getirildiği süreçtir (Toprakçı, 2012). Savaş nedeniyle diğer ülkelere göç eden çocukların ve

ailelerinin eğitimi, aynı zamanda bu çocukların yerleştikleri yeni toplumlarına uyumunu önemli bir konu haline getirmiştir. Okula gidemeyen çocuklar toplumsal ve küresel risklere neden olabilir (Özer, Komsuoğlu & Ateşok, 2016). İlave olarak okulda gerekli öğrenmeyi gerçekleştiremeyen öğrencilerin de benzer riskleri taşıyacağı söylenebilir.

Türkiye, yoğun mülteci akınına uğrayan bir ülke olması sebebiyle oluşan sorunlarla baş etmeye çalışmaktadır. Bu sorunlar arasında en önemli ve karmaşık olanı, mülteci öğrencilerle ilgili olanlardır. Türkiye’de mülteci öğrencilerin sorunlarına odaklanan bir dizi araştırma bulunmaktadır. Bu araştırmalarda, mülteci öğrencilerin; eğitimi (Avcı, 2019; Başar, Akan & Çiftçi, 2018; Erdem, 2017; Ergen & Şahin, 2019; Karaağaç & Güvenç, 2019; Kardeş & Akman, 2018; Morali, 2018; Özenç & Saat, 2019; Tosun, Yorulmaz, Tekin & Yıldız, 2018; Aras & Yasun, 2016; Emin, 2016; Başar, Akan & Çiftçi, 2018; Tok & Yurdakul, 2018; Erdem, 2017; Sağlam & İlksen Kambur, 2017), uyum süreci (Akdeniz, 2018; Gümüştan, 2017; Soylu, Kayıslı & Sever, 2020; Seydi, 2014) ve çok kültürlü eğitimleri (Acar-Çiftçi, 2019; Karataş & Baloğlu, 2018; Sarıgöz, 2021), dil problemleri (Tosun, Yorulmaz & Yıldız, 2018; Güngör & Şenel, 2018; Erdem, 2017; Gözübüyük Tamer, 2017; Kultas, 2017; Levent & Çayak, 2017; Sarıtaş, Şahin & Çatalbaş, 2016; Sarier, 2020; İnsan Hakları İzleme Örgütü, 2015; Erdem, 2017; Güngör & Şenel, 2018), kabullenilmemeleri, destek görmemeleri (ÇOÇA, 2015; MSYD, 2017; Cirit Karaağaç & Güvenç, 2019; Karaağaç, 2018; Er & Bayındır, 2015; Sağlam & Kanbur, 2017; Şeker & Arslan, 2015; Şimşir & Dilmaç, 2018), maddi sıkıntıları ve ailelerin bilinçsizlikleri (Topsakal, Merey & Keçe, 2013; Özel & Altunay-Yılmaz, 2021; Çelik & Taştan, 2017), öğretmenlerinin niteliksizliği (Aykırı, 2017; Er & Bayındır, 2015; Sağlam & İlksen Kanbur, 2017), onlarla ilgili etkili eğitim planlaması ve koordinasyonunun yürütülememesi, (Gencer, 2017; Sakız, 2016), okula erişim ve katılım problemleri (Erdoğan, 2015; Gencer, 2017), ders kitapları ve kaynak materyallerin yetersizliği (Balkar, Şahin & Babahan, 2016; Biçer & Kılıç, 2017; Candaş Karababa, 2009; Kardeş & Akman, 2018), özel bir mülteci eğitimi müfredatının olmaması (Erdem, 2017; Ereş, 2016; Yavuz & Mızrak, 2016), sınıflarının aşırı kalabalık olması (Emin, 2016), okullarının altyapı ve donanım eksiklikleri ve yeterli yardımcı personelin bulunmaması (Gencer, 2017; Sakız, 2016; Apak, 2015; Erdoğan, 2015) gibi çok sayı ve çeşitte sorunlarının olduğu tespitlerinde bulunulmuştur.

Mülteci öğrencilerin sorunlarını; doğrudan ve dolaylı inceleyen yukarıda değinilen araştırmaların genellikle ilgililerinin, öğretmenlerin, öğretmen adaylarının, yöneticilerin ve öğrencilerin algıları üzerinden anlamaya yönelik olduğu anlaşılmış olup farklı bir veri kaynağı olarak basını kullanan (dönemin tirajı yüksek beş gazetesi) tek çalışma Paksoy & Şentöregil’e (2018) aittir ve onlar da sığınmacı haberlerini iletişim bilim perspektifinden incelemişlerdir. Bu temelde mülteci öğrencilerin sorunlarını gazete haberlerinden yola çıkarak inceleyen bir araştırmanın olmadığı görülmüştür. Farklı bir kaynak olarak basın/medya kanalıyla ele alınan mülteci öğrencilerin sorunlarının incelenmesinin, mülteci eğitimi sorunları üzerine yapılan çalışmalara katkı sağlayacağı düşünülmüştür. Yapılan çalışmanın öğretmenlere, yöneticilere ve karar alıcılara yönelik öneriler getirilebileceği gibi konuyla ilgili diğer araştırmacılara da ışık tutması da beklenmektedir. Çalışmada, ülkemizde tirajı yüksek ulusal gazetelerin 2013-2023 yıllarında internet haberlerinde mülteci öğrencilerin karşılaştıkları sorunlarla ilgili haberler incelenmiştir. Bu incelemenin temel sorusu; “Gazete haberleri temelinde mülteci öğrencilerin eğitsel sorunları nelerdir ve yıllara göre nasıl bir dağılım göstermektedir” şeklindedir.

Yöntem

Çalışma nitel bir araştırma olup durum deseni temelinde belge incelemesi yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada Türkiye’de yaşayan mülteci öğrencilerin sorunlarının neler olduğu durumu, basına yansıyan haberler şeklindeki belgelerinin incelenmesi yöntemiyle kendi koşulları içinde ve olduğu gibi ele alınmış ve tüm gerçeklik ve bütünlüğüyle ortaya konmaya (Yıldırım & Şimşek, 2011) çalışılmıştır.

Çalışma Materyali

Bu araştırmada, bahsi geçen öğrenciler için belirli bir hukuki statüye atıfta bulunmaksızın "mülteci" terimi, Türkiye'deki mültecileri/sığınmacıları ve geçici koruma kapsamındaki bireyleri içerecek şekilde geniş bir anlamda ele alınmıştır (Erdoğan, Kavukçuer & Çetinkaya, 2017; Saklan, 2018; Erdoğan, 2017; Erdem, 2017; Karaağaç & Güvenç, 2019). Çalışmanın materyali Türkiye'de yayın yapan ulusal ya da uluslararası medya kuruluşlarının mülteci öğrencilerle ilgili haberleri oluşturmaktadır. Ancak, materyal genişliği ve tamamının analiz edilmesinin zorluğu nedeniyle, beş medya/basın kuruluşunun internet sitelerindeki haberler çalışmanın örneklemini olarak seçilmiştir. Verilerin alınacağı gazetelerin belirlenmesinde araştırmanın yapılmaya başlandığı tarihte 'tirajı en yüksek beş ulusal gazete olması ve internet ortamında arşivlerinin bulunması' ölçütleri dikkate alınmıştır. Buna göre belirlenen Milliyet [<https://www.milliyet.com.tr>], Posta [<https://www.posta.com.tr>], Sözcü [<https://www.sozcu.com.tr>], Sabah [<https://www.sabah.com.tr>] ve Hürriyet [<https://www.hurriyet.com.tr>] gazetelerinin dijital versiyonlarında 2013-2023 yılları arasında "Mülteci öğrenciler eğitimsel/eğitsel sorunları" konulu haberler incelenmiştir. İnceleme sonucunda 181 habere ulaşılmış, 147 haber araştırma kapsamına alınmıştır. Yapılan aramada haberler tek tek okunup incelenerek mülteci eğitsel sorunlarına değinen haberler ayrıştırılarak araştırmanın amacına uygun verilere ulaşılmış ve bu veriler ayıklanarak analize hazırlanmıştır. Elde edilen veriler bilgisayar ortamına aktarılarak arşivlenmiştir. Değişen ve gelişen duruma bağlı olarak aynı gazetede tekrarlanan haberler, ilk yayımlandığı haliyle analiz kapsamına bir kez alınmıştır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmanın verileri yukarıda belirtilen url adreslerinin her birinde; mülteci çocuk, mülteci öğrenci, göçmen çocuk ve göçmen öğrenci ana kelimelerinin; sorunlarla ilgili olabilecek eğitim, okul, öğrenci, çocuk, veli, ebeveyn, aile, müdür, öğretmen, vb. gibi kelimelerle kombinasyonları aranmış ve yukarıda da belirtildiği üzere geçerli 147 haber belgesine ulaşılmıştır. Toplanan veriler, bilgisayar ortamına aktarılarak haberlerin her biri hem betimsel hem de içerik analizine tabi tutulmuştur. Betimsel analiz kapsamında incelemenin gerçekleştirildiği yıl aralığı boyunca gazetelere mülteci öğrencilerle ilgili haber sıklıkları tespit edilmiştir. Bu, haberin yılı 2013-2023 yıllarından hangisine aitse o yıl kapsamında değerlendirilmesiyle gerçekleştirilmiştir. Diğer yandan gazete haberlerine yansıyan mülteci öğrencilerin sorunlarının neler olduğu ise her bir haberin içerik analizi ile anlaşılmaya çalışılmıştır. Buna göre herhangi bir haberin kapsamındaki ifadelerden birden fazla da olabilen kodlar üretilmiş, kodların benzerlik ve farklılıklarından yola çıkarak kategoriler biçimlendirilmiş ve son olarak onların ortak özelliklerinden de temalar oluşturulmuştur. Bu süreci örneklendirmek gerekirse; bir haberde geçen "öğretmenim ayrımcılık yapıyor. Okulda arkadaşlarım da bazen ayırım yapıp benimle oynamak istemiyor" şeklindeki ifadeden "Öğretmenin ayrımcı tutumu ve dışlaması" kodu üretilmiş; bu koddan "öğretmenle sorunlar" kategorisi biçimlenmiş ve bu kategori de "öğrencilerle sorun yaşama" kategorisi ile benzerliği temelinde "eğitsel sorunlar" teması oluşturulmuştur.

Geçerlilik ve Güvenirlik

Araştırmanın geçerli ve güvenilir olması, verilerin doğru kaynaktan doğru bir şekilde toplandığından emin olmayı, verilerin tutarlı ve istikrarlı olmasını, aktarılmasını, farklı araştırmacıların aynı süreçleri izleyerek benzer sonuçlara ulaşabilmesini ve araştırma aynı şartlarda tekrarlandığında önceki sonuçların elde edilebilmesini kapsar (Büyüköztürk ve ark. 2008). Bu bağlamda araştırmanın veri kaynakları ilgili gazetelerin resmi kendi internet sayfalarından ulaşılması, söz konusu haberlerin yukarıda açıklanan şekliyle doğru bir şekilde toplanması ve verilerin betimsel ile içerik analizlerinin nasıl yapıldığının açıklanması araştırmanın geçerlik ve güvenilirliğine dönük uygulamalardır. Öte yandan seçilen gazetelerin benzer haberlere yer vermesi

(haberlerin doğruluğuna dair bir kanıt)) ve toplum tarafından en çok okunan ve güvenilir kabul edilen gazetelerin örnekleme oluşturması, güvenilirlik ve geçerliliğe katkı sağlayabilir. Ayrıca kod, kategori ve temalandırma gerçekleştirirken karşılaşılan tereddütlü durumlarda araştırmacılar ve bir uzmandan oluşan kurulun görüşüne başvurulmuş olması da bir başka geçerlik ve güvenilirlik eylemi olarak görülebilir. Buna göre kod, kategori veya tema biçimlenişlerinde karşılaşılan belirsizlikler bu üç kişilik kurul üyelerinin uzlaşması ile aşılmıştır. Buna göre en az 3 uzmandan 2 sinin görüşü dikkate alınarak herhangi bir kod, kategori veya tema oluşumuna karar verilmiştir. Bu işlemler genel olarak Miles & Huberman'ın (1994) güvenilirlik analizi formülü temelinde [$\text{Güvenirlik} = \frac{268 (\text{Görüş Birliği})}{268 (\text{Görüş Birliği}) + 29 (\text{Görüş Ayrılığı})} \times 100$] gerçekleştirilmiş ve güvenilirlik yaklaşık % 90 şeklinde biçimlenmiştir. Analizler sonrası elde edilen bulgular, okuyucuya sunulurken sistematik, açık bir biçimde ifade edilmeye özen gösterilmiş ve seçilmiş örnek haber metinleri ile desteklenmiş ve zenginleştirilmiştir. Araştırma kapsamındaki haberler gerektiğinde yeniden değerlendirme yapmak amacıyla ham haliyle dijital ortamda saklanmıştır.

Bulgular

Çalışmanın bulguları tablolar halinde sunularak incelenen haberlerden örneklere yer verilmiştir.

1. Mülteci Öğrencilerin Sorunlarının Yansıdığı Haberlerin Yıllara Göre Sıklığı

Mülteci öğrencilerin sorunları yıllara göre nasıl bir dağılım gösterdiğini anlamak için incelenen her bir haberin yayınlanma tarihi temel alınmış ve ortaya Tablo 1'deki durum çıkmıştır.

Tablo 1: Mülteci öğrencilerin sorunlarına ilişkin haberlerin yıllara göre dağılımı

Yıllar	Gazete Haber Sayıları (f)	(%)
2013	3	2
2014	8	5,4
2015	9	6,1
2016	17	11,5
2017	25	17
2018	28	19
2019	17	11,5
2020	6	4
2021	15	10,2
2022	14	9,5
2023	5	3,4
Toplam	147	100

Tablo 1'de gösterilen mülteci öğrencilerin sorunlarını içeren haberlerin yıllara göre dağılımları incelendiğinde en fazla haberin 2018 yılında (28 haber) yapıldığı görülmektedir. Araştırmanın 2013-2023 yıllarında mülteci öğrencilerin sorunlarını içeren haberleri kapsadığı göz önünde tutulursa tabloya bakıldığında; en az haberin 2013, 2020 ve 2023 yıllarında; en çok haberin ise; 2017 ve 2018 yıllarında yapıldığı görülmekte olup 2016, 2017, 2018 ve 2019 yıllarında ise haber sayılarında bir artış olduğu söylenebilir.

2. Mülteci Öğrencilerin Sorunları

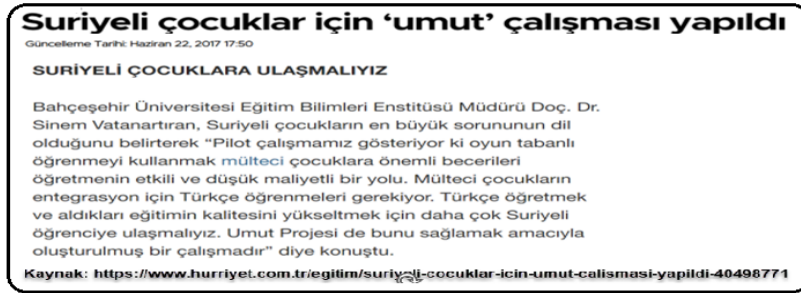
Gazetelere yansıyan mülteci öğrenci sorunları en fazladan en aza doğru sırayla "eğitsel sorunlar (91), ailesel sorunlar (72), dilsel sorunlar (62), toplumsal sorunlar (42) ve duygusal sorunlar (31)" şeklindedir.

2.1. Dilsel Sorunlar: Mülteci öğrencilerin yaşadıkları dilsel sorunlar teması için yeni bir dil öğrenmede zorluklar ve iletişim sıkıntısı olarak iki kategori belirlenmiştir.

Tablo 2: Dilsel sorunları biçimlendiren kategori ve kodlar

Tema	Alt Kategori	Kod
Dilsel sorunlar	Yeni bir dil öğrenmede zorluklar	Dil öğrenmede isteksizlik Söylenenleri anlamama Anadil farklılığı
	İletişim sıkıntısı	Derdini anlatmada güçlük

Tablo 2 incelendiğinde mülteci öğrencilerin dil öğrenmede isteksizlik, söylenenleri anlamama, anadil farklılığı, derdini anlatmada güçlük kodları çıkarılmıştır. İncelenen gazete haberlerinin çoğunda Mülteci öğrenciler sorunlarının başındaki en önemli zorlukların, dile bağlı olarak yaşandığı sonucuna ulaşılmıştır. Anadil farklılığından kaynaklı mülteci öğrenciler kendi dillerini ve kültürlerini yitirmek istemediklerinden dil öğrenmeye karşı isteksizliklerinin olduğu ve buna bağlı konuşulanları anlamama ve derdlerini anlatamama gibi iletişim sıkıntıları yaşandığı gazete haberlerinde yer almıştır. Çalışmada gazete haberlerine göre; Öğretmenlerin mülteci öğrencilerle anadil farklılığından kaynaklı Türkçe bilmediklerinden iletişim sorunları yaşadıklarını, sağlıklı bir iletişim kuramadıklarını, konuşmada ve yazmada zorlandıklarından kendilerini yeterli kadar ifade edemedikleri ifadelerine rastlanılmıştır. Araştırmada bu alt kategorilere ilişkin örnek haberler aşağıda sunulmuştur:

Görsel 1. Dilsel sorunlara ilişkin bir gazete haberi

Görsel 1'deki haberde Mülteci öğrenciler en büyük sorunun dil olduğu ve öğrencilerin entegrasyonu için Türkçe öğrenmelerinin şart olduğu ve Türkçe öğretmek eğitimin kalitesinin artırılması amaçlı yapılan projeden bahsediliyor.

Görsel 2. Dilsel sorunlara ilişkin bir başka gazete haberi

Görsel 2'deki habere göre mülteci öğrencilerin sorunlarının temelinde okula gitmemek ve dil bilmemek olduğu ve gereken yapılmadığı takdirde bu öğrencilerin eğitimden mahrum kalacakları ve "kayıp kuşak" olarak çaresiz ve ne olduğu belli olmayan her yere çekilmesi muhtemel çocuklara dönüşeceklerinden bahsedilmektedir.

2.2. Ailesel Sorunlar: Mülteci öğrencilerin aileleriyle ilgili sorunları; ekonomik sıkıntılar, ailenin eğitime ilgisizliği, aile içi zayıf iletişim kategorilerinde belirlenmiştir.

Tablo 3: Ailesel sorunları biçimlendiren kategori ve kodlar

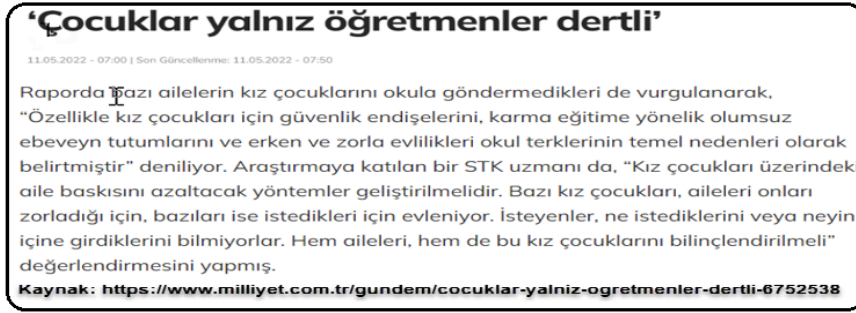
Tema	Alt Kategori	Kod
Ailesel sorunlar	Ekonomik sıkıntılar	İşsizlik
		Çocuk işçiliği, çocukların dilendirilmesi Beslenme ve barınma sorunları
	Ailenin eğitime ilgisizliği	Bilinçsizlik ve beklentisizlik
		Cinsiyet ayrımcılığı, karma eğitime sıcak bakmama Kız çocuklarının erken yaşta evlendirilmesi
		Kalabalık aile, ilgisizlik
	Aile içi zayıf iletişim	Sorunları görmeme, çocuğa desteğin yetersiz olması Aile içi iletişim eksikliği, fiziksel istismar

Tablo 3 incelendiğinde “ailesel sorunlar” teması ekonomik sıkıntılar, ailenin eğitime ilgisizliği, aile içi zayıf iletişim kategorileri başlıklarında ele alınmış olduğu görülmektedir. Bu bağlamda incelenen gazete haberlerinde, mülteci öğrencilerin çeşitli ekonomik sıkıntılar yaşadıkları ifade edilmiş olup bu minvalde genel olarak mülteci ailelerin; barınma ve temel ihtiyaçlarını karşılamada ve iş bulmakta zorluk çektikleri ayrıca oldukça düşük ücretlerde çalıştırıldıklarını, okul çağındaki çocukların da geçinmek için çalışmak zorunda kaldıkları ve bu sebeple öğrencilerin okula devam etmede sorun yaşadıkları ve temel ihtiyaçlarını karşılamakta sıkıntılar yaşadıkları belirtilmiştir. Ayrıca ailelerin kalabalık olması nedeniyle ebeveynlerin çocuklarının eğitimiyle yeteri kadar ilgilenmediği onların sorunlarını ve ihtiyaçlarına duyarlı kaldıkları eğitimsel haklar ve yasal prosedürlerle ilgili bilgisiz oldukları, okula gönderme konusunda istekli olmadıkları; evde bakıma muhtaç olanlarla ilgilenmeleri için de çocukların evde kaldıkları; özellikle karma eğitime sıcak bakmamaları sebebiyle kız çocuklarının erken yaşta evlendirildikleri gazete haberlerine yansımıştır. Ailelerin ekonomik yetersizliklerinden kaynaklı olarak özellikle erkek çocuklarını çalışmaya zorladıkları ya da dilendirmeye mecbur kaldıkları konu edinilmiş olup çocuk işçiliğinin mültecilerde yaygın olduğu görülmektedir. Ayrıca kız çocuklarını karma eğitim veren okullara yollamak istemedikleri ve kızları erken yaşta evlendirdikleri haberlerde yer almaktadır. Aileler genel olarak eğitim haklarından bihaber ve okul ve eğitime karşı uzak durmaktadırlar. Dolayısıyla kalabalık ailelerden oluşan mülteci aileler çocuklarına karşı yeteri kadar ilgili değildirler. Aile içi iletişimsizlik ve okula karşı da ilgisizlik vardır. Bu temaya ilişkin örnek gazete haberleri aşağıda sunulmuştur:

Mülteci çocuklara mülteci istismarı!
Kar, diğer tespit ve önerilerini şöyle sıraladı: “7 Şubat 2019 itibarıyla Türkiye’deki 0-4 yaş arası toplam Suriyeli çocuk sayısı 488 bin, 5-9 yaş arası çocuk sayısı 506 bin, 10-14 yaş arası 390 bin ve 15-18 yaş dilimi 273 bin kişiden oluşuyor. 1 milyon 658 bin mülteci 18 yaş altı çocuklardan oluşuyor. 3 milyon 501 bin mülteci şehirlerde, 142 bin kişi ise kamplarda yaşıyor. Suriyelilerin Türk nüfusuna oranı yüzde 4.4’e ulaşmış durumda. Kamplarda yaşayan çocuklar, temel ihtiyaçların karşılanması amacıyla hırsızlık ve yan kesiciliğe itiliyor. Şehirlerde yaşam süren mülteci çocukların büyük kısmı aileleri tarafından, çocuk işçiliği, dilencilik, mendil satıcılığına yönlendiriliyor. Çocukların bir kısmı cinsel suçlara kurşunyor. Yani cinsel saldırganların mağduru oldukları gibi, cinsel saldırganlıklar da gösteriyorlar. Mutlaka, tersine göç projeleri hayata geçirilmeli. **Son 6**
Kaynak: <https://www.milliyet.com.tr/gundem/multeci-cocuklara-multeci-istismari-2845781>

Görsel 3. Mülteci öğrencilerin ailesel sorunlarına ilişkin bir haber

Görsel 2’teki habere göre; mülteci çocukların aileleri tarafından yeterli ilgiyi görmedikleri ve temel ihtiyaçlarının karşılanmaması nedeniyle daha çok sokakta dilencilik, hırsızlık ve diğer basit suçlara itildikleri ayrıca bu süreçte fiziksel istismara da açık oldukları ifade edilmiştir.

Görsel 4: Mülteci öğrencilerin ailesel sorunlarına ilişkin bir başka haber

Görsel 4'teki habere göre mülteci ailelerin bilinçsiz oldukları ve karma eğitime karşı olumsuz tutumları nedeniyle kız çocuklarını okula göndermedikleri zorla ve erken evlilik yaptırıldıklarına dikkat çekilmiştir. Tablo 3'te belirtilen ailesel sorunlar temasına göre; mülteci öğrencilerin ailelerinin bilinçsizliğinden kaynaklı olarak birçok sıkıntı yaşadıkları da gazete haberlerinde göze çarpmaktadır. Bu bağlamda mülteci öğrencilerin erken yaşta evlendirildikleri, ailenin kalabalık olmasından kaynaklı ilgisizlik ve fiziksel istismara uğradıkları, ailede sıklıkla kavgaların yaşandığı zaman zaman çocukların da aile içinde şiddete maruz kaldıkları ailelerin problemler karşısında duyarsız kaldıkları çocukların haklarıyla ilgili bir çabalarının olmaması sorunları belirtilmiştir.

2.3. Duygusal Sorunlar: Mülteci öğrencilerin duygusal sorunları; duygu örselenmesi (travması) ve duygusal karmaşa kategorilerinde belirlenmiştir.

Tablo 4: Duygusal sorunları biçimlendiren kategori ve kodlar

Tema	Kategori	Kod
Duygusal sorunlar	Duygu örselenmesi	Savaş Şiddet görme, istismar
	Duygusal karmaşa	Üzüntü, yalnızlık hissi, utangaçlık, yabancılık çekme, ruhsal bunalım, mutsuzluk İçine kapanıklık, çaresizlik, umutsuzluk Saldırgan, öfkeli tutum, depresyon

Tablo 4'e göre; mülteci öğrenciler çeşitli duygusal sorun yaşamaktadırlar. Bunların başında savaş, şiddete ve istismara maruz kalma örselenmesi gelmektedir. Öte yandan göç yolculuğu ve ailede kayıplarla da ilişkili olarak üzüntü, yalnızlık, çaresizlik, umutsuzluk, stres ve depresyona eğilim gibi karmaşık duygu durumları yaşadıkları anlaşılmaktadır. Aşağıda konuyla ilgili haber örneği sunulmuştur:

Görsel 5. Mülteci öğrencilerin duygusal sorunlarına ilişkin bir haber

Görsel 5'teki haberde belirtildiği gibi çocukların savaş sonrası örselenme içinde olmalarından dolayı cinsel sömürüye ve çeşitli istismara açık hale geldikleri ayrıca tarım ve sanayi

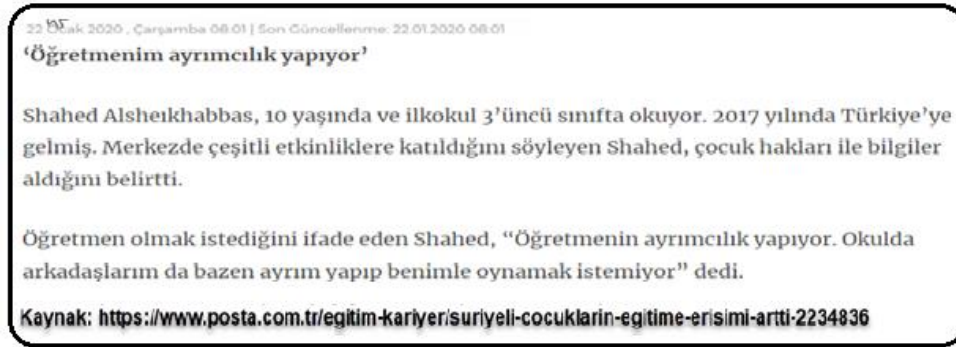
kollarında zorla çalıştırılan çocuk işçilerin olduğu ve bu sebeple çoğunun eğitim alamadıklarından bahsedilmektedir. İlgili gazete haberinde eğer gereken ilgi ve çözüm üretilmezse gelecekte toplumda olumsuz sonuçlar da doğuracağı noktasında uyarılarda da bulunduğu gözden kaçmamaktadır.

2.4. Eğitsel Sorunlar: Mülteci öğrencilerin eğitsel sorunları; akademik başarısızlık, öğretmen ve diğer öğrencilerle yaşanan sorunlar, mülteci eğitim politikasızlığı, öğretmen yetersizlikleri ve okulların fiziksel ortam ve olanak eksiklikleri olarak ortaya çıkmıştır.

Tablo 5. Eğitsel sorunları biçimlendiren kategori ve kodlar

Tema	Alt Kategori	Kod
Eğitsel sorunlar	Akademik başarısızlık	Devamsızlık ve geç kayıt olma Psikolojik destek yetersizliği
	Öğretmenle sorunlar	Öğretmenin ayrımcı tutumu ve dışlaması
	Öğrencilerle sorun yaşama	Sınıf içinde dışlanma, akran kabulünün olmaması
	Mülteci eğitim politikasızlığı	Eğitim planlaması eksikleri, müfredat uyumsuzluğu, eğitimin kapsayıcı olmaması, stratejik kararsızlık, yasal süreç sıkıntısı Kamuoyunun destek vermemesi, uluslararası destek eksikliği Kayıtsız öğrenciler Okula kayıt olmada yaşanan sıkıntılar (denklik sorunları, refakatsiz çocuklar)
	Öğretmen yetersizlikleri	Yetersiz hizmet içi eğitimler Öğretmen ihtiyacının karşılanmaması
	Okullardaki fiziksel ortam ve olanak eksikleri	Okul ve derslik eksikliği Teknolojik yetersizlikler Ders kitapları ve kırtasiye malzemesi eksikliği

Tablo 5 incelendiğinde eğitsel haberler temasında mülteci öğrencilerin devamsızlık, geç kalma yaparak akademik olarak başarısız oldukları, yeterli psikolojik destek almadıkları ve okulda akran zorbalığı yaşadıkları okula geç kayıt ve devamsızlık yaptıkları görülmektedir. Bunun yanında bazı haberler de de öğretmenlerin mülteci öğrencilere sınıf ve okul içinde ayrımcı ve dışlayıcı tutum sergiledikleri belirtilmiştir. Bu tema ile ilgili örnek bir haber şöyledir;

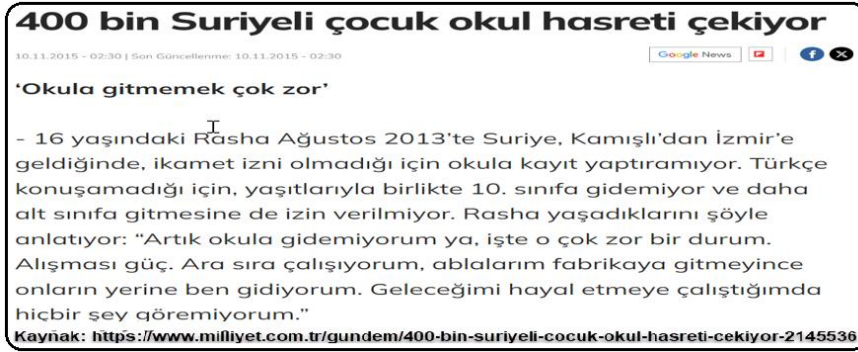

Görsel 6. Mülteci öğrencilerin eğitsel sorunlarına ilişkin bir haber

Görsel 6'daki haber özellikle diğer öğrencilere ve velilere örnek olması gereken öğretmenlerin kendilerinin bizzat mülteci öğrencilere dönük ayrımcılık yaptığı belirtilmektedir.

Tablo 5'e göre mülteci eğitim politikasında planlama eksikleri, müfredat uyumsuzluğu, eğitimin yeterince kapsayıcı olmaması, kayıt yapılırken yasal süreçlerde sıkıntılar olduğu, kamuoyundan ve uluslararası kuruluşlardan maddi manevi destek alınmadığı ve stratejik olarak yalnız kalındığından ayrıca mülteci öğrenciler eğitsel sorunlarının tamamen çözüme

ulaşmadığından bahsedilmiştir. Aynı zamanda öğretmenlerin mültecilerle ilgili yeteri kadar hizmet içi eğitimlerin olmadığından ve bununla birlikte okul, derslik ve kırtasiye malzemelerin ihtiyacı karşılayacak düzeyde olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Eğitim planlaması eksikleri, müfredat uyumsuzluğu, eğitimin kapsayıcı olmaması, stratejik kararsızlık, yasal süreç konusunda ülkemizin hala sorunlarının devam ettiği bununla birlikte refakatsiz ve kayıt dışı olan okul çağı çocuklarının olduğu ve yasal süreçlerden dolayı okula kayıt yaptırmada sorun yaşadıklarına yer verilmiştir. Ayrıca fiziki imkânlar konusunda (okul, derslik ve malzeme eksikleri) hala eksiklerimizin olduğu ve bu konuda maddi manevi destek ihtiyacımızın hala devam ettiği fakat uluslararası kuruluşlardan yeterli destek görülmediği haberlerde yer verilmiştir. Aşağıdaki bu kodları biçimlendiren bir habere yer verilmiştir.

Görsel 7. Mülteci öğrencilerin eğitsel sorunlarına ilişkin bir haber

Görsel 7'deki haberde; ikamet izninden kaynaklı kayıt sorunu yaşayan mülteci öğrencilerin aynı zamanda dil bilmemesinden dolayı kayıt olsa bile yaşlılarıyla aynı sınıfta olmadığından ve de çalışma zorunluluğunun olmasından söz edilmiştir.

5. Toplumsal Sorunlar: Mülteci öğrencilerin toplumsal sorunları; dışlanma, mahalle baskısı, toplumsal uyumsuzluk ve gruplaşmalar olarak ortaya çıkmıştır.

Tablo 6. Toplumsal sorunları biçimlendiren kategori ve kodlar

Toplumsal sorunlar	Dışlanma	Okul ve yakın çevresinde dışlanma, ayrımcılık Önyargı, kabullenilmeme, ırkçı söylemler, ötekileştirme	
	Mahalle baskısı	Mahalle baskısı, alay	
	Toplumsal uyumsuzluk	Sosyolojik yapı farklılığı, aidiyet duygusunun olmaması, kültürel sorunlar Sosyalleşme sorunu, kaynaşmama	
	Gruplaşma	Kutuplaşma	
			Kültürel çatışma ve çeteleşme

Tablo 6'ya göre toplumsal sorunlar; mültecileri okul çevresi ve okul çevresi dışında da dışlanma, kabul etmeme, ırkçı tavır takınma gibi ötekileştirme sorunlarının olduğu görülmektedir. Gazete haberlerinde yakın çevreden ve komşulardan ayrımcı ve dışlayıcı tavırlara maruz kaldıkları ırkçı söylemlerle ötekileştirildikleri yakın çevrede okulda ve sınıfta istenilmedikleri gibi haberlere yer verilmiştir. Mülteci öğrenciler sosyolojik yapıya uymada zorlandıkları aidiyet duygusu hissedemedikleri ve bu bağlamda yaşadıkları toplumda kutuplaşmanın ve sosyalleşme sorununun hala devam ettiği sonucuna varılabilir. Aşağıda ilgili gazete kesitlerinden birine yer verilmiştir.

Görsel 8. Mülteci öğrencilerin toplumsal sorunlarına ilişkin bir haber

Görsel 8'deki haberde, ırkçı saldırıya uğrayan Suriyeli gencin yaşadığı durumla ilgili bir kesit paylaşılmış olup gencin toplumun kendisini dışlaması ve ırkçı davranışlara maruz kaldığı bilgisi verilmektedir.

3. Mülteci Öğrencilerin Sorunlarının Yıllara Göre Temasal Dağılımı

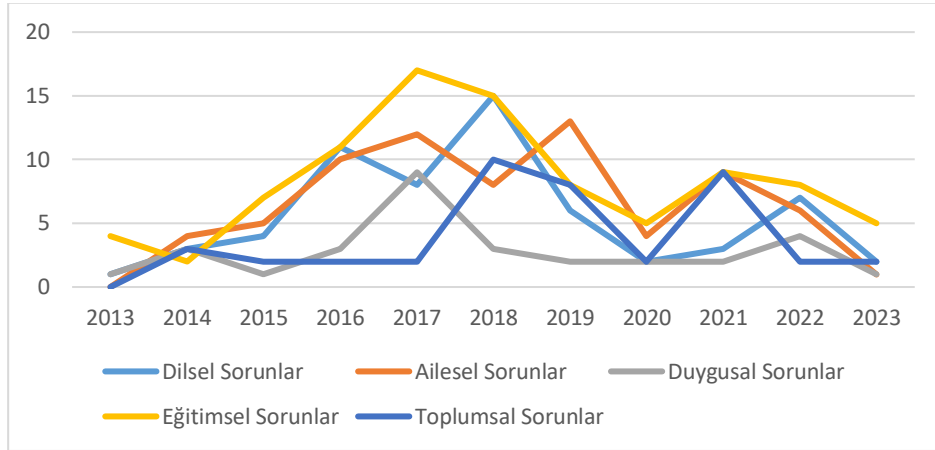
2013-2023 yılları arasındaki gazetelere yansıyan mülteci öğrenci sorunları en fazladan en az doğru sırayla "eğitsel sorunlar (91), ailesel sorunlar (72), dilsel sorunlar (62), toplumsal sorunlar (42) ve duygusal sorunlar (31)" olarak toplam 298 kodu biçimlemiş gözükmektedir.

Tablo 7. Haberlerin 2013-2023 yıllarına temasal dağılımı

Temalar	Dilsel Sorunlar		Ailesel Sorunlar		Duygusal Sorunlar		Eğitsel Sorunlar		Toplumsal Sorunlar		Genel Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
2013	1	3.2	0	0.0	1	3.2	4	12.9	0	0.0	6	2.0
2014	3	9.7	4	12.9	3	9.7	2	6.5	3	9.7	15	5.0
2015	4	12.9	5	16.1	1	3.2	7	22.6	2	6.5	19	6.4
2016	11	35.5	10	32.3	3	9.7	11	35.5	2	6.5	37	12.4
2017	8	25.8	12	38.7	9	29.0	17	54.8	2	6.5	48	16.1
2018	15	48.4	8	25.8	3	9.7	15	48.4	10	32.3	51	17.1
2019	6	19.4	13	41.9	2	6.5	8	25.8	8	25.8	37	12.4
2020	2	6.5	4	12.9	2	6.5	5	16.1	2	6.5	15	5.0
2021	3	9.7	9	29.0	2	6.5	9	29.0	9	29.0	32	10.7
2022	7	22.6	6	19.4	4	12.9	8	25.8	2	6.5	27	9.1
2023	2	6.5	1	3.2	1	3.2	5	16.1	2	6.5	11	3.7
Genel Toplam	62	100	72	100	31	100	91	100	42	100	298	100

Tablo 7'ye bakıldığında gazete haberlerinde değinilen mülteci öğrenci sorunlarının 2013 yılında 6, 2014 yılında 15, 2015 yılında 19, 2016 yılında 37, 2017 yılında 48, 2018 yılında 51, 2019 yılında 37, 2020 yılında 15, 2021 yılında 32, 2022 yılında 27 ve 2023 yılında 11 kodu biçimlediği görülmektedir.

Grafik 9 incelendiğinde 2014 ile 2017 yılları arasında bütün temaların zirvesini gördüğü anlaşılmaktadır. Öte yandan eğitsel sorunlar neredeyse bütün yıllarda zirveyi zorlayan sorunlar olarak kendini göstermiştir. Yalnız 2018-2020 yılları arası mülteci çocukların ailesel ve dil sorunları daha bir ön plana çıkmış gözükmektedir.

Görsel 9. Mülteci öğrencilerin sorunlarının yıllara göre temasal dağılımı

Tartışma ve Sonuç

Çalışmanın bu bölümünde çalışma verileri üzerinden elde edilen bulgular analiz edilerek ulaşılan sonuçların değerlendirilmesine, bulgular ve sonuçlar doğrultusunda önerilere yer verilmiştir.

Araştırmanın genel sonuçlarından ilki olarak, 2016-2019 yılları arası gazete haberlerinin arttığı anlaşılmıştır. Bu artışın nedeni 2011 yılında Suriye'de başlayan siyasi ve toplumsal çalkantılar olabilir. Suriye'deki iç savaşın alevlenmesi ve 2013 yılından sonra Türkiye'ye gelen mülteci nüfusundaki dramatik artışla birlikte gazete haberlerinde de artışın meydana geldiği söylenebilir.

Araştırmanın genel sonuçlarından ikincisi mülteci öğrencilerin sorunlarının başta eğitsel olmak üzere, sırasıyla ailesel, dilsel, toplumsal ve duygusal nitelik gösterdiği şeklindedir.

Gazete haberlerine yansıdığı kadarıyla en fazla eğitsel sorun içindedirler. Bu sorunlar akademik başarı düşüklüğü, psikolojik destek yetersizlikleri, öğretmen (ayrımcı tutum) ve diğer öğrencilerle (Akran baskısı) yaşadıkları sorunlar şeklindedir. Nitekim alanyazında, kültürel farklılıkların önyargı ve ayrımcılığa neden olabildiği (Kovinthan, 2016) ve öğretmenlerin mülteci öğrencilerin zorluklarını ve deneyimlerini anlamak için yeterince eğitilmediklerinde, öğrencilerin ve ailelerinin yeni çevrelerine uyum sağlama çabalarını sıklıkla yanlış yorumlayabildiklerine (Hones, 2002; Konan, Bozanoğlu & Çetin, 2017; OECD, 2018) ilişkin tespitler vardır. Öte yandan bazı çalışmalarda da mülteci öğrencilerin öğrenme süreçlerinde sorunlar olduğu tespitinde bulunulmuştur (Konan & Gürsul, 2021; Üstün & Baş, 2022). Mülteci eğitim politikasında yaşanan planlama eksikleri, müfredat uyumsuzluğu, eğitimin yeterince kapsayıcı olmaması, kayıt yapılırken yasal süreçteki sıkıntılar, okulların fiziksel (derslik, kırtasiye vb.) eksiklikleri de eğitsel sorunların diğer kısımlarını oluşturmaktadır. Bu sonuçların alanyazındaki karşılığı incelendiğinde; öğretmenlerin mülteci öğrencilerin eğitimine yönelik yeterlik düzeyinin istenilen seviyede olmaması (Aykırı, 2017; Er & Bayındır, 2015; Sağlam & İlksen Kanbur, 2017), etkili eğitim planlaması ve koordinasyonunun yürütülememesi (Gencer, 2017; Sakız, 2016), öğrencilerin okula erişim ve katılımında yaşanan problemler (Erdoğan, 2015; Gencer, 2017), ders kitapları ve kaynak materyallerin yetersizliği (Balkar, Şahin & Babahan, 2016; Biçer & Kılıç, 2017; Candaş Karababa, 2009; Kardeş & Akman, 2018), özel bir mülteci eğitimi müfredatının olmaması (Erdem, 2017; Ereş, 2016; Yavuz & Mızrak, 2016), sınıfların aşırı kalabalık olması (Emin, 2016), okulların altyapı ve donanım eksiklikleri ve yeterli yardımcı personelin bulunmaması (Gencer, 2017; Sakız, 2016) şeklindeki tespitlerin araştırmanın eğitsel sorunlar ile ilgili sonuçlarını destekledikleri görülmüştür. İlave olarak Hadid & Hos'un (2021) yaptıkları bir meta-sentez çalışmada Suriyeli çocukların

eğitiminde kayıt ve denklik sorunları, yetersiz eğitim materyali ve programları, akademik başarısızlık ve devamsızlık gibi sorunların öne çıktığı görülmüştür.

Gazete haberlerine yansıdığı kadarıyla mülteci öğrenciler ikinci sırada ailesel sorunlar yaşamaktadırlar. Bu sorunlar mülteci ailelerin ekonomik sıkıntıları, ailenin bilinçsizliği, aile içi iletişimin zayıf olması gibi sebeplerden kaynaklanmaktadır. Çocukların aileye destek olmak için çalışmak zorunda bırakılmaları çocuk işçiliğini arttırmakta, kalabalık aile çocukların ihtiyaçlarına duyarsızlığı doğurmakta sokağa ve suça itilmekte ve istismara uğramaktadırlar. Kız çocuklarının erken yaşta evlendirilmeleri de diğer ailesel sorunlarda biri olarak görünmektedir. Topsakal, Merey & Keçe (2013) maddi sıkıntılar ve ailelerin bilinçsiz olması sebebiyle okul çağı çocuklarının çalıştırıldıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca Mülteci öğrencilerin ev ortamındaki deneyimleri incelendiğinde hem uyum hem de eğitim süreçlerinde anne-baba desteğinin yetersiz olduğu gözlemlenmiştir (Çelik & Taştan, 2017; Konan, Çavuşoğlu & Oğuz, 2017c). Geldikleri toplumda gerekli aile desteği olmayan ve toplumsal süreçlere uyumda zorlanan göçmen çocuklar güdülenme sorunu da yaşamaktadır. Zorlu göç süreci ve tamamen yabancı bir toplumda olmaları nedeniyle aile içi çatışmaları da beraberinde getirmektedir (Şirin & Şirin, 2015; Levent & Çayak, 2017). Mülteci öğrencilere reva görülen ailesel cinsiyet ayrımcılığı (Kubilay, 2020), ekonomik endişeler (İnsan Hakları İzleme Örgütü, 2015; Kultas, 2017; Yıldız, 2018) ve ailesel diğer (Taştan & Çelik, 2017; Saklan, 2018) nedenlere dayalı çeşitli engellerin mevcut olduğu alanyazında da kayıt altındadır.

Gazete haberlerine yansıdığı kadarıyla mülteci öğrenciler üçüncü sırada dil sorunları yaşamaktadırlar. Alanyazın incelendiğinde sadece mülteci çocuklara mahsus olmamak üzere göçmenlerde kapsamına dahil olunan toplumun resmi diline vakıf olmamanın bir sorun olduğuna ilişkin benzer tespitte bulunan birçok çalışmaya (Akman & İmamoğlu, 2019; Karaağaç & Güvenç, 2019; Başar, Akan & Çiftçi 2018; Şimşir & Dilmaç, 2018; Aykırı, 2017; Kağnıcı, 2017; Konan, Çavuşoğlu & Oğuz, 2017b; Özer, Komsuoğlu & Ateşok, 2016, Erdem, 2017; Yavuz & Mızrak, 2016; Yiğit, 2015; Özel & Altunay-Yılmaz, 2021) rastlanmaktadır. İlave olarak dil sorunları eğitim-öğretim süreçlerinde uyum sorunlarına yol açmaktadır. Bu durum, okul öncesi öğrencileri de dahil öğrenciler arasında etkileşimde ve öğrenme süreçlerinde zorluklara neden olabilmektedir (Aykırı, 2017; Kağnıcı, 2017; Konan & Gürsul, 2021). Mülteci çocukların ev sahibi ülke dilini öğrenmeleri ve anadillerini geliştirmeleri, okuldaki kesintilerin veya sınırlı eğitimin üstesinden gelmeleri ve yeni bir eğitim sistemine uyum sağlamaları gerekir. Ayrıca başkalarıyla iletişim kurabilmeli, aidiyet duygusu hissetmeli ve toplumla bağ kurabilmeli ve güçlü bir kişisel kimlik geliştirebilmelidirler (Toprakçı & Yazıcı 2021). Nimer 2019 yılında yaptığı çalışmasında da dil öğrenmenin olumsuz sonuçları önlediğini, uzun vadede göçmenlerin toplumdan izole olmasını engellediğini ve dil bilmemenin potansiyel psikolojik rahatsızlıkları da ortadan kaldırdığını ifade etmiştir. Dille ilgili sorunlar öğrencilerin okula kayıt sürecini de olumsuz etkilemekte olup mülteci öğrencilerin eğitimlerine etkili bir şekilde başlamalarını engelleyebilmektedir (Levent & Çayak, 2017; (Erdem, 2017; Konan, Çavuşoğlu & Oğuz, 2017a; Kultas, 2017; Gazeller, 2014; Akalın, 2016; Sarıtaş, Şahin & Çatalbaş, 2016; UNHCR, 2020; Nar, 2008)

Gazete haberlerine yansıdığı kadarıyla mülteci öğrenciler dördüncü sırada toplumsal sorunlar yaşamaktadırlar. Bu sorunlar mülteci öğrencilerin okul dışında da dışlanma, kabul edilmeme, ırkçı davranışa maruz kalma, reddedilme ve ötekileştirilme şeklinde yaşanmaktadır. Mülteci öğrencilerin topluma uymada yaşadıkları zorluklar, toplumsal aidiyet eksiklikleri, kutuplaşma ve sosyalleşme sorunlarını da meydana getirebilmektedir (Portes & Rumbaut, 2001). ÇOÇA (2015) tarafından yapılan değerlendirmeye göre ise, Suriyeli çocuklara karşı ayrımcı tutum ve davranışların sergilenmesi onların iletişim engellerini artırmaktadır. MSYD (2017) tarafından yapılan bir çalışmada da göçmen, mülteci ya da geçici koruma altındaki çocukların yaşadıkları akran zorbalığı ve ayrımcılığın okullaşmalarını engellediği belirtilmiştir. Cirit Karaağaç & Güvenç (2019) ise öğrencilerin akranları tarafından dışlanmalarının eğitim sürecinde zorluklara neden olduğunu ifade etmiştir. Göç olgusunun temelinde var olan uyum sorunu gibi bireysel sorunların

büyüyük toplumsal tehditlere dönüşmesine neden olmaktadır (EASO Sığınma Raporu 2021). Hadid & Hos'un (2021) yaptıkları bir meta-sentez çalışmada Suriyeli çocukların eğitiminde sosyal uyum zorlukları gibi sorunların öne çıktığı gözlemlenmiştir; Sağın, Yücekaya, Uğraş & Temel (2022) ise çalışmalarında sporun toplumsal uyuma katkı sağlayabileceği tespitinde bulunmuşlardır.

Gazete haberlerine yansıdığı kadarıyla mülteci öğrenciler beşinci ve son sırada duygusal sorunlar yaşamaktadırlar. Bu sorunlar savaş sonrası yaşanan göç yolculuğu, ailedeki kayıplar sonucunda üzüntü, yalnızlık, çaresizlik, umutsuzluk gibi karmaşık duygulanımlarla birlikte stres ve depresyona kadar uzanabilmektedir. Alanyazında bu sonucu destekleyen çeşitli araştırmalar mevcuttur (Topaloğlu & Çam Aktaş, 2022; Bucak & Erginer, 2023). Göç sürecinin sık sık ağır ekonomik koşullar ve yoksunluklar içinde yaşandığı ve bazen de göçün örseleyici bir olayla ilişkili olduğu düşünüldüğünde, göçün çocukların duygusal, ruhsal, fiziksel, sosyal ve bilişsel gelişimlerinin her boyutunu etkileyebileceği ortaya çıkmaktadır (Derezotes, 2000). Savaş ve göç nedeniyle sürekli bir depresyon ve örselenme yaşayan Suriyeli öğrencilerin kapsamlı psikolojik destek ihtiyacı olduğu da Aydın ve Kaya'nın (2019) çalışmasında belirtilmektedir. Bu süreçte yaşanan savaş ve göç, öğrencilerin duygusal durumlarını olumsuz etkileyerek güvensizlik, depresyon ve stres gibi örseleyici etkiler ortaya çıkarmaktadır (Toprakçı, 2017). Bu duygusal zorluklar, öğrencilerin bilişsel gelişimlerini de olumsuz yönde etkilemektedir (Şeker & Arslan, 2015; Şimşir & Dilmaç, 2018).

Araştırmanın genel sonuçlarından üçüncüsü mülteci öğrencilerin sorunlarının 2014 ile 2017 yılları arası zirvesini yaptığı ve düşüşe geçtiği yönündedir. Göç akınının da hızını kestiği dikkate alınarak ilk mülteci dalgasından bugüne oldukça uzun bir zamanın geçmiş olduğu ve bu zaman zarfında sorunların giderek daha fazla oranda çözüme kavuşturulmuş olabileceği düşüncesi ileri sürülebilir.

Bu araştırma ile tespit edilen en önemli noktalardan biri mülteci öğrencilerin sorunlarının daha çok eğitsel olduğu anlaşılmıştır. Öte yandan bir başka tespit de onların eğitselin yanında eğitseli de çok etkileyen dilsel, toplumsal, duygusal ve ailesel sorunlarının da olduğudur.

Öneriler

Çalışmanın sonuçlarına dayanarak mülteci öğrencilerin sorunlarını çözmek için politika yapıcılara, eğitim yöneticisi ve çalışanlarına (öğretmenler vb.) ve araştırmacılara çeşitli önerilerde bulunulmuştur. Bu önerilerin hayata geçirilmesi, mülteci çocukların daha iyi bir eğitim almasına katkı sağlayabilir.

Politika yapıcılar, bu konuda yapılmış bütün bilimsel çalışmaları dikkate alan bir formda; mülteci öğrencilerin eğitim hakkını güvence altına alacak ve eğitim fırsatlarına erişimlerini sağlayacak, ailesel, dilsel, toplumsal ve duygusal sorunlarını çözecek politikalar üretmeli ve tez zamanda ilgili yasal belgeleri çıkarmalıdır. Bu konudaki ilk uygulama mülteci çocukların okul öncesi eğitime mutlaka alınması şeklinde olabilir. Öte yandan çocuk işçiliğini ortadan kaldıracak politikalar hemen ikinci sırada gelmelidir. Bu arada sosyal medya ve kitle iletişim araçlarınınca üretilen içeriklerin de mültecilerle kaynaşmaya hitap edecek şekilde olması için yönlendirici ve denetleyici uygulamalar da önemlidir.

Uygulayıcılar olarak öğretmenler ve diğer eğitim ilgilileri başta olmak üzere toplumun bütün kesimleri, mülteci öğrencilerin kültürel arka planlarına saygı göstermeli ve onların yaşantılarını anlamaya çalışmalıdır. Empati geliştirme, kültürel duyarlılık ve çok kültürlü eğitime uyum sağlayacak bilgi ve becerileri edinecek eğitimler almalıdırlar. Okul yöneticileri başta olmak üzere yerel yöneticilerin tümü mülteci çocukların ailelerinin sorunlarına duyarlı olmalı, aile katılımını teşvik etme, uyum ve sosyal entegrasyonu destekleme, kültürel ve dil engellerini aşmalarına yardımcı olacak ortam ve olanaklar sağlamalıdır. Okullardaki bütün personelin sorumluluğunda bizzat mülteci öğrenciler ve dahil olunan toplumun öğrencilerinin birbirine aşına olmasını, kaynaşmasını sağlayıcı faaliyetler (spor, kulüp, grup ödevleri vb.) düzenlenmelidir.

Araştırmacılar; yine gazete haberlerini kullanarak başka ülkelerdeki mülteci öğrencilerin sorunlarını çalışabilirler. Diğer yandan başka veri kaynaklarını kullanarak mülteci öğrencilerin sorunlarını ortaya koyabilirler.

Kaynakça

- Acar Çiftçi, Y. (2019). Çok kültürlü eğitim: öğretmen eğitimi ile ilgili yaklaşımlar. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10(2), 36-57.
- Akdeniz, Y. (2018). *Türkiye'de yaşayan Suriyeli mülteci öğrencilerin uyum sorunları*. [Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Apak, H. (2016). Suriyeli göçmenlerin gelecek beklentileri: Mardin örneği. *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 125-142. <https://doi.org/10.20493/bt.53521>.
- Aras, B. & Yasun, S. (2016). *The educational opportunities and challenges of Syrian refugee students in Turkey: Temporary education centers and beyond*. İstanbul: Sabancı University İstanbul Policy Center.
- Avcı, F. (2019). Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden mülteci öğrencilerin sınıf ortamında karşılaştıkları sorunlara ilişkin öğretmen görüşleri. *Language Teaching and Educational Research*, 2(1), 57-80. <https://doi.org/10.35207/leter.537817>.
- Aydın, H., & Kaya, Y. (2019). Education for Syrian refugees: The new global issue facing teachers and principals in Turkey. *Educational Studies*, 55:1, 46-71.
- Aykırı, P. E. (2017). Mülteci öğrencilerin dil sorunları: Bir durum analizi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 13(3), 287-304.
- Balkar B., Şahin, S. & Işıklı Babahan, N. (2016). Problems confronted by syrian teachers working at temporary education centers (TECs). *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 12(6), 1290-1310
- Başar, M., Akan, D. & Çiftçi, M. (2018). Mülteci öğrencilerin bulunduğu sınıflarda öğrenme sürecinde karşılaşılan sorunlar. *Kastamonu Education Journal*, 26(5), 1571-1578. <https://doi.org/10.24106/kefdergi.427432>
- Biçer, N. & Kılıç, B. S. (2017). Suriyeli öğrencilere Türkçe öğretmek için kullanılan ders kitaplarının öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 5(4), 649-663.
- Bucak, M. & Erginer, A. (2023). Practices, problems and solution suggestions related to refugee children in schools according to the views of primary school administrators / İlkokul yöneticilerinin görüşlerine göre okullarda mülteci çocuklarla ilgili uygulamalar, sorunlar ve çözüm önerileri. *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 14(5), 296-318. <https://doi.org/10.19160/e-ijer.1349045>
- Büyüköztürk, S., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, S. & Demirel, F. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Karababa Candaş, Z. C. (2009). Yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi ve karşılaşılan sorunlar. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 42(2), 265-277.
- Cirit Karaağaç, F. & Güvenç, H. (2019). Resmi ilkokullara devam eden suriyeli mülteci öğrencilerin eğitim sorunları. *OPUS International Journal of Society Research*, 11(18), 530-568. <https://doi.org/10.26466/opus.530733>.
- ÇOÇA (2015). Suriyeli çocukların Türkiye devlet okullarındaki durumu: politika ve uygulama önerileri, İstanbul Bilgi Üniversitesi Çocuk Çalışmaları Birimi. Erişim (08.01.2023): <http://cocuk.bilgi.edu.tr/wp-content/uploads/2020/02/Suriyeli-Cocuklar-Egitim-Sistemi-Politika-Notu.pdf>
- Derezotes, D.S. (2000). *Advanced generalist social work practice*, Sage Publications, London.
- EASO (2021). Sığınma Raporu, Avrupa Birliğinde Sığınma Durumuna İlişkin Yıllık Rapor https://euaa.europa.eu/sites/default/files/EASO-Asylum-Report-2021-ExecutiveSummary_TR.pdf

Emin, M. N. (2016) *Türkiye'deki Suriyeli çocukların eğitimi: Temel eğitim politikaları*. İstanbul.

Entorf, H., Lauk, M. (2006), *Peer effects, social multipliers and migration at school: An international comparison*. HWWI Research Paper, Hamburg Institute of International Economics, Hamburg.

Er, A. R. & Bayındır, N. (2015). İlkokula giden mülteci çocuklara yönelik sınıf öğretmenlerinin pedagojik yaklaşımları. *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(4), 175-185. <https://doi.org/10.20860/ijoses.08223>.

Erdem, C. (2017). Sınıfında mülteci öğrenci bulunan sınıf öğretmenlerinin yaşadıkları öğretimsel sorunlar ve çözüme dair önerileri. *Medeniyet Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 26-42.

Erdoğan, M. (2015). *Türkiye'deki Suriyeliler: Toplumsal kabul ve uyum*. İstanbul: Bilgi Yayınları.

Erdoğan, M., Kavukçuer, Y., Çetinkaya, T. (2017). *Türkiye'de yaşayan Suriyeli mültecilere yönelik medya algısı*. Özgürlük Araştırmaları Derneği. Sayı:5.

Ergen, H. & Şahin, E. (2019). Sınıf öğretmenlerinin Suriyeli öğrencilerin eğitimi ile ilgili yaşadıkları problemler. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(44), 377-405.

Gencer, T. E. (2017). Göç ve eğitim ilişkisi üzerine bir değerlendirme: Suriyeli çocukların eğitim gereksinimi ve okullaşma süreçlerinde karşılaştıkları güçlükler. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(54), 838-851.

Goodburn, C. (2009). Learning from Migrant Education: A case study of the schooling of rural migrant children in Beijing. *International Journal of Educational Development*, 29, 495-504.

Gözübüyük Tamer, M. (2017). Geçici koruma kapsamındaki Suriyeli çocukların Trabzon devlet okullarındaki durumu. *Göç Dergisi*, 4(2), 119-152. <https://doi.org/10.33182/gd.v4i2.594>.

Gümüşten, D. (2017). Mülteci çocukların eğitimi ve uyumlarına yönelik yapılan müdahale programları üzerine bir derleme. *Nesne*, 5(10), 247-264.

Güngör, F. & Aysin Şenel, E. (2018). Yabancı uyruklu ilkokul öğrencilerinin Eğitim öğretiminde Yaşanan sorunlara ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 8(2), 124 - 173,

Hadid A. & Hos, R. (2021). *Syrian refugees in Turkey: (UN) equal opportunities in education*. In: Aydın H., Langley W. (eds) Human Rights in Turkey. Philosophy and Politics-Critical Explorations, 15, 5-8.

Hones, D. F. (2002). *American dreams, global visions: dialogic teacher research with refugee and immigrant families*. Mahwah, NJ: Erlbaum

İçduygu, A. & Aksel, D.B. (2012). *Türkiye'de düzensiz göç*, Uluslararası Göç Örgütü, Türkiye.

Kağnıcı, D. (2017). Mülteci öğrencilerin dil sorunları ve eğitimdeki zorluklar. *Eğitim ve Toplum Araştırmaları Dergisi*, 22(4), 67-82.

Kardeş, S. & Akman, B. (2018). Suriyeli Sığınmacıların eğitimine yönelik öğretmen görüşleri *Elementary Education Online*, 17(3), 1224-1237.

Karaağaç, F. C. (2018). *Resmi ilköğretim okullarına devam eden mülteci çocukların eğitim sorunlarının belirlenmesi*. [Yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

Karataş, K. & Baloğlu, M. (2018). Kültürleşme stresi kısırcındaki Suriyeli öğrenciler. *Journal of Turkish Studies*. 13(27), 971-990

Konan, N., Bozanoğlu, B. & Çetin, R.B. (2017, 12-14 Ekim). *Suriyeli mülteci öğrencilerin eğitiminde karşılaşılan sorunlara ilişkin Türk öğretmenlerin görüşleri, I. International Kahramanmaraş Management, Economy and Politics Congress*, s. 876-897, Kahramanmaraş.

Konan, N., Çavuşoğlu, D. & Oğuz, F. (2017a, 12-14 Ekim). *Suriyeli mülteci öğrencilerin eğitiminde karşılaşılan sorunlara ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri, I. International Kahramanmaraş Management, Economy and Politics Congress*, s. 633-651, Kahramanmaraş.

Konan, N., Çavuşoğlu, D. & Oğuz, F. (2017b, 12-14 Ekim). *Suriyeli mülteci öğrencilerin öğrenim gördüğü okullarda karşılaşılan sorunlara ilişkin Türk ve Suriyeli öğrencilerin görüşleri*, I. *International Kahramanmaraş Management, Economy and Politics Congress*, s. 898-931, Kahramanmaraş.

Konan, N., Çavuşoğlu, D. & Oğuz, F. (2017c, 12-14 Ekim). *Suriyeli mülteci öğrencilerin öğrenim gördüğü okullarda yaşanan sorunlara ilişkin Türk ve Suriyeli velilerin görüşleri*, I. *International Kahramanmaraş Management, Economy and Politics Congress*, s. 1019-1047, Kahramanmaraş.

Konan, N. & Gürsul, S. (2021). *Okul öncesi öğretmenlerinin Suriyeli çocukların öğretiminde karşılaştığı sorunlar ve çözüm önerileri*. 11th ECLSS Conferences on Language and Social Sciences, e-ISBN 978-625-409-272-5, 286-298

Kovinthan, T. (2016). Learning and teaching with loss: meeting the needs of refugee children through narrative inquiry. *Studies of Migration, Integration, Equity, and Cultural Survival* 10 (3), 141- 155.

Kubilay, S. (2020). *Geçici koruma altındaki öğrencilerin uyum sürecinde okul ikliminin rolü: Holistik bir yaklaşım* [Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

Kultas, E. (2017). *Türkiye’de bulunan eğitim çağındaki Suriyeli mülteci öğrenciler eğitimi sorunu (Van İli Örneği)*. [Yüksek lisans tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

Levent, F., & Çayak, S. (2017). Mülteci öğrencilerin eğitime yönelik sistematik sorunlar: Bir durum analizi. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 5(2), 45-63.

Levent, F. & Çayak, S. (2017). Türkiye'deki Suriyeli öğrencilerin eğitime yönelik okul yöneticilerinin görüşleri. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27(14), 21-46.

Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. Sage.

Moralı, G. (2018). Suriyeli mülteci çocuklara Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde karşılaşılan sorunlar. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(15), 1426-1449. <https://doi.org/10.26466/opus.443945>

MSYD, (Mülteciler ve Sığınmacılarla Yardımlaşma Dayanışma ve Destekleme Derneği). (2017). *Geçici koruma altındaki yabancıların eğitim hizmetlerine erişimleri önündeki engeller ve bunların okullaşma oranlarına yansımaları (Ankara örneği)*. Durum Raporu, No:1. Erişim (08.01.2023):<http://msyd.org/wp-content/uploads/2017/12/Ankaradaki-Suriyeli-Okul-%C3%87a%C4%9F%C4%B1ndaki-%C3%87ocuklar%C4%B1n-E-%C4%9Fitim-Eri%C5%9Fimi-Raporu.pdf>

Nar, B. (2008). *Göçün eğitime ve eğitim yönetimine etkileri* [Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

Nimer, M. (2019). *Türkiye'deki Suriyeli mülteci öğrenciler Türkçe dil eğitimi deneyimleri ve kurumsal yapılar*. İstanbul Politikalar Merkezi Sabancı Üniversitesi Stiftung Mecrator Girişimi.

Özel, D. & Altunay-Yılmaz, H. (2021). Educational journey of refugee students: suggestions for practitioners. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry*, 12(2), 405-437.

Özel, Ö. & Gül, M. (2023). Slav Çocukların okula uyum sürecinde yaşadıkları sorunlara ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi / Examining teachers' opinions about slavic children's problems during their school adaptation process. *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 14(5), 463-477. <https://doi.org/10.19160/e-ijer.1360493>

Özenç, E. & Saat, F. (2019). Sınıf öğretmenlerinin Suriyeli eğitiminde karşılaştığı sorunlar. *Uluslararası Aktif Öğrenme Dergisi*, 4(2), 60-74.

Özer, Y.Y., Komşuoğlu, A. & Ateşok, Z.Ö. (2016). Türkiye’deki Suriyeli çocukların eğitimi: Sorunlar ve çözüm önerileri. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(37), 76-110.

Paksoy, A. F., & Şentöregil, M. (2018). Türk basınında Suriyeli sığınmacılar: İlk beş yılın analizi (2011-2015). *Selçuk İletişim*, 11(1), 237-256. <https://doi.org/10.18094/josc.344498>.

Portes, A. & Rumbaut, R. G. (2001). *Legacies: the story of the immigrant second generation*. Berkeley: University of California Press.

- Sağın, A. E., Yücekaya, M. A., Uğraş, S. & Temel, C. (2022). The role of sports in school belonging of syrian refugee students in Turkey / Türkiye'deki Suriyeli mülteci öğrencilerin okula aidiyetlerinde sporun rolü. *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 13(2), 1-17. <https://doi.org/10.19160/e-ijer.1024983>
- Sağlam, H. İ. & Nezaket Kanbur, İ. (2017). Sınıf öğretmenlerinin mülteci öğrencilere yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Sakarya University Journal of Education*, 7(2), 310-323. <https://doi.org/10.19126/suje.303179>.
- Sakız, H. (2016). Göçmen çocuklar ve okul kültürleri: Bir bütünleştirme çalışması. *Göç Dergisi*, 3(1), 65-81. <https://doi.org/10.33182/gd.v3i1.555>.
- Saklan, E. (2018). *Türkiye'deki Suriyeli eğitim çağı çocuklarının eğitim süreçleri üzerine bir çözümleme*. [Doktora tezi, Ankara Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Sarıer, Y. (2020). Türkiye'de mülteci öğrencilerin eğitimi üzerine bir meta- sentez çalışması: Sorunlar ve çözüm önerileri, *Eğitimde Yeni Yaklaşımlar Dergisi* 3(1), 80-111.
- Sarıgöz, O. (2021). Opinions on culturally responsive education. *The Journal of International Education Science* 8(29), 19-30.
- Seydi, A. R. (2014). Türkiye'nin Suriyeli sığınmacıların eğitim sorununun çözümüne yönelik izlediği politikalar. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 31, 267-305. <http://dergipark.org.tr/en/download/article-file/117752> sayfasından erişilmiştir.
- Soylu, A., Kaysılı, A. & Sever, M (2020). Refugee children and adaptation to school: an analysis through cultural responsivities of the teachers. *Education and Science*, 45 (201), 313-33. DOI: 10.15390/EB.2020.8274.
- Şimsir, Z. & Dılmaç, B. (2018). Yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim gördüğü okullarda öğretmenlerin karşılaştığı sorunlar ve çözüm önerileri. *Elementary Education Online*, 17(3), 1116-1134. <https://doi.org/10.17051/ilkonline.2018.419647>
- Şeker, B.D. & Aslan, Z. (2015). Eğitim sürecinde mülteci çocuklar: sosyal psikolojik bir değerlendirme. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 8(1), 86-105.
- Topaloğlu, B. & Çam Aktaş, B. (2022). Okul Psikolojik danışmanlarının gözünden mülteci öğrenciler / Refugee students through the perspective of school psychological counselors. *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 13(1), 69-84. <https://doi.org/10.19160/e-ijer.1032079>
- Toprakçı, E. (2002). *Sınıf örgütünün yönetimi*. Ütopya Yayıncılık.
- Toprakçı, E. (2012). Rethinking classroom management: A new perspective, a new horizon. *E-International Journal of Educational Research*, 3(3), 84-110.
- Toprakçı, E. (2017). *Sınıf yönetimi*. PegemA Yayıncılık.
- Toprakçı, E. & Yazıcı, B. (2021). *OECD ülkeleri ve Türkiye'de mülteci eğitimi*, VII. TURKCESS Uluslararası Eğitim ve Sosyal Bilimler Kongresi. 01-03 Eylül 2021. KKTC. VII. TURKCESS Toplumsal Değişim ve İnovasyon" e-ISBN: 9786258499155, 172-189. Kongre Kitabı: https://drive.google.com/file/d/1atjCFgTSGPSzyGhW_Hy5W_Oq6c5X_Dty/view
- Topsakal, C., Merey, Z. & Keçe, M. (2013). Göçle gelen ailelerin çocuklarının eğitim öğrenim hakkı ve sorunları üzerine nitel bir çalışma. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 6 (27): 546-560.
- Tosun, A., Yorulmaz, A., Tekin, İ., & Yıldız, K. (2018). Mülteci öğrencilerin eğitim sorunları, eğitim ve din eğitiminden beklentileri: Eskişehir Örneği. *Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* (19), 107-133.
- Taştan, C. & Çelik, Z. (2017). *Türkiye'de Suriyeli çocukların eğitimi: Güçlükler ve öneriler*. Ankara: Eğitim-Bir-Sen Stratejik Araştırmalar Merkezi.
- UNHCR. (2022a). *Climate change and disaster displacement*. <https://www.unhcr.org/climatechange-and-disasters.html> adresinden erişildi.
- Üstün, A. & Baş, N.A. (2022). Mülteci öğrencilerin öğrenme sürecinde yaşadıkları sorunlar, *Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences*, 8(59):1762-1767

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (8th ed.). Ankara: Seçkin Yayınevi.

Yıldız, F. (2018). *Suriyeli sığınmacı çocukların eğitim sorunları ve entegrasyon süreçleri: Mersin örneği*. Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

Yurdakul, A., & Tok, T. N. (2018). Öğretmen gözüyle göçmen mülteci öğrenci. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(2), 46-58.

Introduction:

Migration is defined as individuals or communities changing their living spaces for economic, social, political and social reasons. Migration is not only a geographical change but also a complex process involving economic, social and political dynamics. The part of migration movements that are partly involuntary can be labelled as refugees. Due to its geopolitical position, Turkey is a country that has become the main target of irregular migration due to political, economic and cultural conflicts. Turkey is trying to cope with the problems arising from the intensive influx of refugees. The most important and complex of these problems are those related to refugee students. There are studies analyzing the problems of refugee students, but there is no study conducted in Turkey using newspaper news as a data source. The aim of this study is to reveal what the problems of refugee students are based on newspaper news and how they are distributed according to years.

Method:

The study is qualitative research and was carried out with document analysis method based on case design. Accordingly, the problems of refugee students living in Turkey were tried to be understood by analyzing the documents in the form of newspaper news. The material of the study consists of news about refugee students from national or international media organizations broadcasting in Turkey. However, due to the large size of the material and the difficulty of analyzing all of it, the news on the websites of five media/press organizations were selected as the sample of the study. In these newspapers, 181 news items were reached, and 147 news items were included in the scope of the study. The collected data were transferred to the computer environment and each news item was subjected to both descriptive and content analysis. In addition to other validity and reliability practices, any code, category or theme formation was decided by considering the opinions of at least 2 out of 3 experts to ensure harmony between coders. These procedures were generally carried out based on Miles and Huberman's (1994) reliability analysis formula [$\text{Reliability} = \frac{268 (\text{Agreement})}{268 (\text{Agreement}) + 29 (\text{Disagreement})} \times 100$] and the reliability was approximately 90%.

Results:

As the first of the general results of the research, it was understood that newspaper news increased between 2016-2019. The second general result of the study is that refugee students experience primarily educational, familial, linguistic, social and emotional problems, respectively. As reflected in newspaper articles, the most common educational problems are low academic achievement, lack of psychological support, discriminatory attitudes of teachers, peer pressure from other students, lack of refugee education policy, teacher inadequacies and lack of physical environment and facilities in schools. Refugee students experience economic problems, lack of awareness, poor communication, etc. as family problems in the second place. Their third-ranked problems are linguistic problems including difficulties in learning a new language and communication problems. The fourth-ranked problems experienced by refugee students are social problems such as exclusion, neighborhood pressure, ridicule, social disharmony and grouping. The last-ranked problems are emotional problems such as emotional abuse and emotional confusion.

It is understood that refugee children experience educational problems the most in terms of years, unlike other problems.

Discussion and Conclusion:

Today, millions of people migrate in various ways due to reasons such as civil wars and poverty, and struggle to survive in refugee camps in other countries or under difficult conditions with their own efforts. Although these migrants maintain the hope of return, the conditions in the places they left and the adaptation efforts in the places they go to cause migration to become permanent. One of the most important points identified in this research is that the problems of refugee students are mostly educational. On the other hand, another finding is that they also have linguistic, social, emotional and familial problems that affect education as well as education. Accordingly, policy makers should produce policies as the most important step to solve these problems. On the other hand, it can be suggested that everyone from educational administrators to teachers, other staff and students should undergo training. In addition, researchers' research on the problems of refugee students in other countries based on newspaper news can contribute to the expansion of the literature.